

Brukarrådens arbete

Innehåll

■	Brukarråd i allmänhet	3
■	Brukarråd inom närsjukvårdsområde Psykiatri	4
■	Därför föreningar i brukarråden	5
■	Brukarrådens arbetsformer	7
	Sammanfattning	9
	Brukarrådets årshjul	10

■ Närsjukvårdsområde Psykiatri
i samarbete med patient-, brukar- och anhörigföreningar.

(dec-21)

Grafisk form och illustration:
Malin Lindgren Stockholm 2013
(rev Monica Sedell 2021)

Brukarråd i allmänhet

Brukarråd kan finnas på olika organisationsnivåer i olika delar av samhället och råden kan ha olika uppdrag och namn.

Brukarråd kan finnas på enskilda vårdmottagningar och övergripande inom en region, kommun eller stadsdelsförvaltning, men även på andra myndigheter och vissa av regeringens departement.

Inte heller namnet brukarråd behöver vara lika. Det kan bland annat också kallas husmöten, mottagningsråd, förtroenderåd och samverkansråd. Inflytandegraden varierar från ett informationsmöte till medverkande inför beslut av övergripande karaktär. Ofta har brukarråd en rådgivande, informativ och samverkande funktion.

När brukarråd fungerar väl uppstår ett inflytande som främjar patient- och anhängarperspektivet. När brukarrådets arbete inte fungerar riskerar man möten som ingen av parterna upplever meningsfulla. Ansvaret för

meningsfulla brukarråd vilar på verksamheternas företrädare, föreningarna och representanterna i brukarråden.

Brukarråden bör arbeta konkret och resultatnriktat. Det är först då arbetet blir meningsfullt och roligt. Det är då ett brukarråd kan påverka.

Brukarråd inom närsjukvårdsområde Psykiatri

I den övergripande anvisning som närsjukvårdsområde Psykiatri antagit för inflytandearbetet står följande om brukarråd:

- Ett brukarråd bör bestå av flera föreningar/organisationer. Om antalet är mindre handlar det snarare om samverkan med enskilda föreningar.
- Brukarråd består av representanter från patient-, brukar- och anhörigföreningar på psykiatrins område.
- Föreningarna utser sina egna representanter.
- Brukarråd har fasta ledamöter.
- Medverkan är arvoderad.
- Brukarråd har kontinuerliga möten, minst fyra på ett år.
- Brukarråd har en rådgivande funktion för verksamheten.
- Form och funktion, det vill säga hur brukarråden ska arbeta och vad de ska arbeta med, ska beskrivas skriftligt i ett dokument i respektive brukarråd.

Därför föreningar i brukarråden

Det är för att få kontinuitet och en form av "vi-perspektiv" i inflytandearbetet som brukarråd har representanter från föreningar verksamma på området.

Under många år har många vårdgivare valt att bjuda in enskilda patienter för att berätta om sina upplevelser av vården. Förhoppningen är att patienternas berättelser skall medverka till en förbättrad vård. Det kan de göra i vissa fall, men i utveckling och utvärdering av verksamheter som pågår under lång tid blir en enskild berättelse en ensam röst som är svår att bygga en vårdvardag på.

Psykiatrisk vård är komplicerad och påverkas av många olika saker. Stora verksamheter har en organisation som inte alltid är enkel att överblicka eller förstå. Det tar ofta mer eller mindre lång tid att genomföra förändringar. Närsjukvårdsområde Psykiatri ser därför brukarråden som en sorts ryggrad i inflytandearbetet med möjlighet till både medskapande och insyn.

Brukarråden kan inte ersättas av fokusgrupper eller enskilda patienters upplevelser och berättelser.

Föreningarna har ofta en lång erfarenhet av olika sjukdomstillstånd samt hur vården och samhället i övrigt fungerar för just deras grupper. Föreningsrepresentanterna representerar fler erfarenheter än sina egna. Många har också skaffat sig tillräckligt med kunskaper och perspektiv för att kunna diskutera frågor på den nivå som behövs i brukarråd.

Som föreningsrepresentant behöver man ha koll på medlemmarnas åsikter och erfarenheter, lagstiftning, ekonomi, medicinska aspekter, vårdavtal m.m. för att kunna utgöra en relevant och konstruktiv dialogpart i brukarrådet.

Brukarrådets form

Samarbetet mellan brukarråden och verksamheten ska präglas av öppenhet, förtroende och ömsesidig respekt. De kunskaper och erfarenheter som finns hos brukarorganisationerna bör ses som en resurs av de verksamhetsansvariga. Brukarrådet bör ges tillfälle att följa eller delta i utvecklingsarbete inom verksamheten när detta är motiverat med hänsyn till brukarrådets övergripande uppgifter.

Verksamheten ska, så långt det är möjligt, samverka med föreningarna gällande brukarrådets form, funktion och arbetsuppgifter. Detta beskrivs skriftligt i en överenskommelse eller i ett dokument kallat "Form och funktion för brukarrådet". Om det inte visar sig möjligt att inom en rimlig tid enas angående form, funktion och arbetsuppgifter är verksamhetschefen högsta beslutsfattare.

I dokumentet "Form och funktion för brukarrådet" bör det också beskrivas hur parterna i brukarrådet ska agera om någon av parterna upplever att arbetet inte fungerar. Det är bra att ha en plan för detta innan konflikter uppstår.

Brukarrådets funktion

Ytterst syftar brukarrådets arbete till att utveckla och förbättra verksamheten, med patienters och närståendes behov i fokus. Målet är ett ökat inflytande på den egna vården, i övertygelsen om att en vård som präglas av inflytande blir en bättre vård.

Brukarrådets ledamöter har ett uppdrag. Efter inbjudan från verksamheten representerar ledamöterna sin förening och i förlängningen dess medlemmar. Verksamhetens inbjudan berör just den verksamheten och dess brukarråd.

Varje brukarråd på de olika verksamheterna är självständigt och självstyrande. Det är dock önskvärt att de olika brukarråden arbetar någorlunda lika och gärna har kontakt med varandra. Detta för att de olika brukarråden ska kunna lära av varandra, bli effektivare i sitt inflytandearbete och därigenom öka inflytandet på vården. Det underlättar om rätt frågor diskuteras på rätt plats och kan man undvika dubbelarbete så vinner alla på det.

Brukarrådets arbetsformer

En grundläggande beskrivning av hur arbetet i brukarråden organiseras:

- Ordförande utses av brukarrådet. När BISAM-funktion finns är de vanligen ordförande.
- Sekreterare är med fördel någon från psykiatrin.
- Eventuell justeringsperson utses bland föreningarnas representanter.
- Punkter till stormöten, där alla föreningsrepresentanter deltar, ska ha inkommit till verksamhet via e-post senast en vecka i förväg.
- Kallelse och eventuella underlag till stormöten ska skickas ut till representanter minst en vecka i förväg.
- Dagordningen fastställs av brukarrådet och verksamheten har möjlighet att anmäla punkter till stormöten.
- Minnesanteckningar från brukarrådets stormöten skickas ut via e-post inom två veckor efter mötet.
- Arbetet brukar delas upp i förmöte, stormöte och arbetsgrupper.
- Stormöten mellan brukarrådet och verksamheten hålls i regel en gång per kvartal.
- Alla deltagare i brukarrådet deltar i stormöten.

- På förmötet som föregår stormötet träffas föreningsrepresentanterna utan representanter från verksamheten. Deltar gör alla ledamöter som ska närvara på efterföljande stormöte.
- Stormötet kan tillsätta och avsluta arbetsgrupper. Initiativet till en arbetsgrupp kan komma från föreningarnas representanter eller från verksamheten. Båda parter behöver se ett behov av en arbetsgrupp för att den ska tillsättas.
- Andra funktioner inom verksamheten kan bjudas in att delta i stormöte och/eller arbetsgrupper.

Sammanfattning

Ett bra brukarråd arbetar i huvudsak för:

- Att verksamheten tillgodoser patienters och närståendes behov och önskemål i vården.
- Att patienter och närstående är delaktiga i vården.
- Att patienters och närståendes erfarenheter tas tillvara.
- Att föreningarnas socialpolitiska kunskap tas tillvara.
- Att vara ett forum för dialog och insyn i respektive verksamhet.
- Att kunna utgöra en styrgrupp för medskapande arbetsgrupper och arbetssätt som rör utveckling och utvärdering av verksamheten.

Brukarrådets årshjul

För brukarrådet är det bra att känna till hur verksamheterna arbetar och vilka saker som återkommer årligen. Det gör det lättare att veta vilka frågor som ska lyftas och vid vilken tidpunkt.

Delar av verksamhetens årshjul:

